

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

Περιγραφή Χρηματοδοτούμενου Ερευνητικού Έργου
2η Προκήρυξη Ερευνητικών Έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την
ενίσχυση Μεταδιδακτορικών Ερευνητών/τριών

Τίτλος Ερευνητικού Έργου: Πέρα από τον Οίκο:
εξωτερικοί χώροι, καθημερινότητα και κοινωνικότητα στη
Νεολιθική Ελλάδα

Επιστημονική Υπεύθυνη: Ευανθία Καλογηροπούλου

Φιλικός προς τον αναγνώστη τίτλος: Πέρα από τον Οίκο

Επιστημονική Περιοχή: Αρχαιολογία, Ανθρωπιστικές
Επιστήμες & Τέχνες

Φορέας Προέλευσης και Χώρα: Πανεπιστήμιο Κρήτης,
Ελλάδα

Φορέας Υποδοχής: Πανεπιστήμιο Κρήτης

Συνεργαζόμενος Φορέας: Πανεπιστήμιο του Cambridge,
Ηνωμένο Βασίλειο

Ποσό Χρηματοδότησης: 135000 €

Διάρκεια Χρηματοδότησης:

Ιστοσελίδα προβολής του Έργου
(αν υφίσταται): (υπό κατασκευή)

Σύνοψη Ερευνητικού Έργου

Στην Αιγιακή προϊστορία, ο *οίκος*, το σπίτι και το νοικοκυριό, ως έννοια και αναλυτική μονάδα έχει κεντρικό ρόλο στη μελέτη του κοινωνικού χώρου και στην ανάπτυξη κοινωνικών πρακτικών, αλληλεπιδράσεων και ανταλλαγών. Αντίθετα, οι εξωτερικοί υπαίθριοι χώροι παρέμειναν ερευνητικά και θεωρητικά παραμελημένοι. Ο μεγάλος όγκος των νέων δεδομένων, οδήγησε το ερευνητικό πρόγραμμα BONDS να ενσωματώσει την ανάγκη για επανεξέταση παρελθοντικών αφηγήσεων. Συγκεκριμένα, μελετά όψεις των πολλών καθημερινών πρακτικών —οικιακών, εργαστηριακών και κοινωνικών— που λάμβαναν χώρα στους ανοιχτούς υπαίθριους χώρους των Νεολιθικών οικισμών, όχι μόνο στις περιπτώσεις ειδικών εκδηλώσεων ή μεγάλης κλίμακας συναθροίσεων, αλλά κυρίως στο επίπεδο των μικρής κλίμακας καθημερινών πρακτικών. Το πρόγραμμα προσεγγίζει τους εξωτερικούς χώρους ως χώρους πολλαπλών δραστηριοτήτων και διερευνά τη δυναμική συνεισφορά τους στη διαμόρφωση των ποικίλων καθημερινών δράσεων, πρακτικών επιβίωσης, κοινωνικών συμπεριφορών και αλληλεπίδρασης. Στοιχείο κλειδί συνιστούν οι θερμικές κατασκευές, όπως εστίες, φούρνοι, λάκκοι καύσεις, πλατφόρμες προετοιμασίας φαγητού και καμίνια. Στην παρούσα μελέτη οι θερμικές κατασκευές καθίστανται κεντρικά σημεία ελέγχου των εξωτερικών, υπαίθριων χώρων και θεωρούνται ως αρένες επίτευξης καθημερινών πρακτικών, που προσεγγίζουν ερωτήματα καθημερινής επιτελεστικότητας, συμβιωτικότητας, διάδρασης και κοινωνικής αναπαραγωγής.

Η βόρεια Ελλάδα, που περιλαμβάνει τη Θεσσαλία και την ελληνική Μακεδονία, αποτελεί το γεωγραφικό ερευνητικό επίκεντρο του προγράμματος, όπου συγκεντρώνεται ένας μεγάλος αριθμός Νεολιθικών θέσεων και δεδομένων για ανάλυση. Επιλέχθηκαν αδημοσίευτα αρχαιολογικά δεδομένα τεσσάρων Νεολιθικών θέσεων για μελέτη, όπως ο Κλείτος 1 στην Κοζάνη, ο Μακρύγιαλος Πιερίας, η Μάκρη στην Αλεξανδρούπολη και η θέση Ίμβρου Πηγάδι στη Λαμία. Προς την μεγιστοποίηση των ερμηνευτικών προοπτικών των νέων δεδομένων η έρευνα θα εφαρμόσει μια διεπιστημονική μεθοδολογία που περιλαμβάνει, 1) μακροσκοπική ανάλυση των κατασκευών καύσης, 2) γεωαρχαιολογικές εφαρμογές, 3) επιλεγμένη ανάλυση κεραμικής, 4) καινοτόμα εφαρμογή ανάλυσης οργανικών καταλοίπων, και 5) χωρο-χρονική ανάλυση με GIS.

Πρωτοτυπία του Ερευνητικού Έργου

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες στον ελλαδικό χώρο έργα μεγάλης κλίμακας οδήγησαν στην σημαντική αύξηση της αρχαιολογικής παραγωγής, μέσω του μεγάλου πλούτου νέων δεδομένων, που αναδιαμόρφωσαν τις κυρίαρχες αντιλήψεις για τις Νεολιθικές κοινότητες στην περιοχή. Σε αυτό το νέο ερευνητικό πλαίσιο, η πρωτοτυπία του προγράμματος BONDS έγκειται στην εφαρμογή καινοτόμων επιστημονικών μεθοδολογιών, τόσο σε νέα όσο και σε παλιότερα αρχαιολογικά συμφραζόμενα, με σκοπό τη δοκιμή πρωτότυπων ερμηνευτικών σχημάτων για τους ποικίλους Νεολιθικούς τρόπους κοινωνικής οργάνωσης στην υπό εξέταση περιοχή. Το πρόγραμμα διερευνά πως δομούταν η καθημερινότητα εκτός των σπιτιών, στους υπαίθριους χώρους των Νεολιθικών οικισμών, σε διαφορετικές γεωγραφικές ενότητες, ομάδες, χρονικότητες και πολιτισμούς. Επιδιώκεται έτσι η ανάδειξη των προοπτικών μελέτης δύο αρχαιολογικών κατηγοριών, των θερμικών κατασκευών και των εξωτερικών υπαίθριων χώρων, που έχουν αποτελέσει πρόσφατο πεδίο συστηματικής μελέτης, ώστε να υπογραμμιστεί η δυναμική συμβολή τους στις ποικίλες πτυχές κοινωνικής συγκρότησης. Το BONDS στοχεύει να εμπλουτίσει προηγούμενες τυπολογικές και λειτουργικές αναλύσεις και προτείνει μια συστηματική, συγκειμενική, διεπιστημονική και κοινωνικά προσανατολισμένη προσέγγιση στη σύγχρονη διαμόρφωση αρχαιολογικών αφηγημάτων.

Αναμενόμενα αποτελέσματα & Αντίκτυπος του Ερευνητικού Έργου

Στοχευμένη επικοινωνία των αποτελεσμάτων του ερευνητικού προγράμματος BONDS θα επιτευχθεί μέσω διαλέξεων, δημοσιεύσεων σε διεθνή περιοδικά με κριτές, συμμετοχών σε συνέδρια και τακτική ενημέρωση της ιστοσελίδας του προγράμματος. Οι ερευνητικές δραστηριότητες του προγράμματος θα ολοκληρωθούν με την διοργάνωση Ημερίδας για τους εξωτερικούς χώρους σε προϊστορικές εγκαταστάσεις. Παράλληλα, η σύνδεση με τη κοινωνία θα επιδιωχθεί μέσω ειδικών δράσεων που θα κάνουν προσβάσιμα τα επιστημονικά αποτελέσματα της παραγόμενης έρευνας στο ευρύ κοινό. Επιπλέον, υπογραμμίζεται η σημασία του παρόντος ερευνητικού προγράμματος στην αρχαιολογία της βόρειας Ελλάδας, καθώς θα συμβάλει στη πιο εκτεταμένη γεωαρχαιολογική μελέτη της περιοχής και θα διασώσει πληροφορίες που απειλούνται από τις σύγχρονες εργασίες ανάπτυξης.

Η σημασία της χρηματοδότησης

Η χρηματοδότηση του ΕΛΙΔΕΚ σε μεταδιδακτορικούς ερευνητές συνιστά μια σημαντική καινοτομία για τα ελληνικά ερευνητικά δεδομένα, καθώς παρέχει τη δυνατότητα σε μια νέα γενιά επιστημόνων να οργανώσουν και να υλοποιήσουν ανεξάρτητη έρευνα αιχμής από τα κάτω. Παράλληλα, αποτελεί μια εξαιρετική προοπτική για τη δημιουργία μιας δυναμικής ερευνητικής ομάδας, που θα διευρύνει περαιτέρω τις επιστημονικές της ικανότητες και θα διερευνά τις προοπτικές σύγχρονων μεθοδολογικών εργαλείων, θέτοντας ταυτόχρονα τρέχοντα επιστημονικά ερωτήματα και προωθώντας την ερευνητική καινοτομία στον κλάδο της αρχαιολογίας.

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Λ. Συγγρού 185 & Σάρδεων 2
ΤΚ. 17121, Νέα Σμύρνη, Ελλάδα
210 64 12 410, 420
communication@elidek.gr
www.elidek.gr